

REPUBLIKA HRVATSKA

Ministarstvo branitelja

**NACRT KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA
O ISTRAŽIVANJU, UREĐENJU I ODRŽAVANJU VOJNIH GROBLJA ,GROBLJA
ŽRTAVA DRUGOG SVJETSKOG RATA I POSLIJERATNOG RAZDOBLJA**

Zagreb, studeni 2012. godine

**I. TEKST KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA O ISTRAŽIVANJU,
UREĐENJU I ODRŽAVANJU VOJNIH GROBLJA, GROBLJA ŽRTAVA
DRUGOG SVJETSKOG RATA I POSLIJERATNOG RAZDOBLJA
I.OPĆE ODREDBE**

Članak 1.

Ovim se Zakonom, sukladno međunarodnom humanitarnom pravu i sukladno načelima i pravilima o postupanju s mrtvima predviđenim u odredbama Ženevskih konvencija od 12. kolovoza 1949. godine i u Dopunskim protokolima od 8. lipnja 1977. godine o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba, sukladno Rezoluciji 1481 o međunarodnoj osudi zločina totalitarnih komunističkih poredaka (režima) koju je Parlamentarna skupština Vijeća Europe usvojila 25. siječnja 2006. godine, sukladno Rezoluciji Europskog parlamenta od 02. travnja 2009. godine o europskoj savjesti i totalitarizmu, i sukladno opredjeljenju Republike Hrvatske da vojne i civilne osobe koje su zbog ratnog djelovanja u Drugom svjetskom ratu i zbog djelovanja u poslijeratnom razdoblju izgubile život, imaju pravo na dostojno vječno počivalište, uređuju pitanja od značenja za :

- istraživanje, uređenje i dostojno trajno održavanje grobova žrtava poslijeratnog razdoblja, te vođenje evidencije pojedinačnih i masovnih grobova žrtava poslijeratnog razdoblja i utvrđenog broja posmrtnih ostataka u njima,
- premještanje i dostojno zbrinjavanje posmrtnih ostataka žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja kada je to u javnom interesu ili ako su isti pronađeni prilikom infrastrukturnih, urbanističkih ili drugih radova, te njihovo evidentiranje,
- trajno održavanje vojnih groblja te groblja civilnih žrtava rata i žrtava poslijeratnog razdoblja.

Članak 2.

(1) U smislu ovoga Zakona pojedini izrazi imaju slijedeće značenje:

- „*žrtve Drugog svjetskog rata*“ su žrtve iz razdoblja Drugog svjetskog rata ili umrle uslijed rata te civilne žrtve političkog i genocidnog terora u vremenskom razdoblju od 6. travnja 1941. godine do 9. svibnja 1945. godine,
- „*žrtve poslijeratnog razdoblja*“ su osobe koje su smrtno stradale u oružanim sukobima nakon 9. svibnja 1945. godine te žrtve stradale od strane komunističkog režima na području Republike Hrvatske i u inozemstvu, uključujući ubijene osobe u izvan-sudskim egzekucijama, zlostavljanjem u zatvorima ili zarobljeništvu, terorističkim i gerilskim napadima kao i atentatima uslijed neslaganja s politikom i političkim uređenjem tadašnje države,
- „*vojna groblja*“ su groblja i grobovi vojnika poginulih u Drugom svjetskom ratu ili umrlih uslijed rata na području Republike Hrvatske kao i groblja i grobovi poginulih i umrlih interniraca, pripadnika stranih oružanih sila, političkih i ratnih zarobljenika na području Republike Hrvatske u Prvom i Drugom svjetskom ratu,
- „*vojna groblja u inozemstvu*“ su groblja i grobovi vojnika s područja Republike Hrvatske poginulih u Drugom svjetskom ratu ili umrlih u Drugom svjetskom ratu u inozemstvu kao i groblja i grobovi osoba koje su s područja Republike Hrvatske u Drugom svjetskom ratu bile prisilno deportirane u logore, u egzil, na prisilni rad, ili su prisilno mobilizirane u strane vojske i slično, uslijed čega su poginuli ili umrli u inozemstvu u Drugom svjetskom ratu,

- „groblje žrtava rata“ su groblja i grobovi osoba-civila žrtava iz razdoblja Drugog svjetskog rata ili umrlih uslijed rata te političkog i genocidnog terora u vremenskom razdoblju od 6. travnja 1941. godine do 9. svibnja 1945. godine na području Republike Hrvatske,
- „groblje žrtava poslijeratnog razdoblja“ su groblja i grobovi osoba koje su smrtno stradale u oružanim sukobima nakon 9. svibnja 1945. godine te žrtava komunističkog režima na području Republike Hrvatske i u inozemstvu, uključujući ubijene osobe u izvan-sudskim egzekucijama, zlostavljanjem u zatvorima ili zarobljeništvu, terorističkim i gerilskim napadima kao i atentatima uslijed neslaganja s politikom i političkim uređenjem tadašnje države,
- „groblja“ i „grobovi“ su groblja, grobovi, spomenici-kosturnice, nadgrobni spomenici i druga nadgrobna spomen-obilježja vojnika smrtno stradalih u Drugom svjetskom ratu, smrtno stradalih pripadnika stranih oružanih sila u Drugom svjetskom ratu, te civilnih žrtava iz Drugog svjetskog rata i žrtava poslijeratnog razdoblja,
- „uređenje groblja“ je određivanje granica groblja i postavljanje ili obnavljanje spomenika te poduzimanje daljnjih mjera koje uključuju promjene na području označavanja i gradnje groblja ili kosturnica,
- „održavanje groblja“ je održavanje reda kao i niz aktivnosti i radnji koje se poduzimaju radi očuvanja vojnih groblja i groblja žrtava iz Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja te radi njihovog održavanja u prepoznatljivom stanju i postupanje prema njima s dužnim poštovanjem i sukladno obvezama preuzetim međunarodnim ugovorima koje je sklopila Republika Hrvatska,
- „istraživanje groblja“ je niz aktivnosti i radnji na istraživanju i prikupljanju podataka i arhivske građe, terensko opažanje, mjerenje i kartiranje.

(2) Izrazi „vojna groblja“ „groblja žrtava rata“ i „groblja žrtava poslijeratnog razdoblja“ ne odnosi se na groblja, grobove i grobnice žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja koje se nalaze na civilnim grobljima ili pojedinačne grobove i grobnice izvan civilnih groblja, a koje su zbrinule i sahranile obitelji, kao i na Spomen područja proistekla iz Drugog svjetskog rata.

Članak 3.

Izvršenje obveze istraživanja i uređenja grobova žrtava poslijeratnog razdoblja i vođenja evidencija o pronađenim mjestima i broju žrtava u njima, te postupanja s pronađenim posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i žrtava poslijeratnog razdoblja i njihovog dostojnog zbrinjavanja, te dostojnog trajnog održavanja vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i žrtava poslijeratnog razdoblja sukladno odredbama ovoga Zakona, preuzima Republika Hrvatska.

II. NADLEŽNOST MINISTARSTVA I TIJELA JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE I GRADA ZAGREBA, POSTUPANJE S PRONAĐENIM GROBOVIMA I POSMRTNIM OSTACIMA, UREĐENJE GROBLJA I GROBOVA TE NJIHOVO ODRŽAVANJE

Članak 4.

Provedba ovoga Zakona u djelokrugu je ministarstva nadležnog za branitelje (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Članak 5.

(1) Ministarstvo sustavno istražuje, uređuje i obavlja nadzor u cilju postizanja dostojnog i trajnog održavanja groblja i grobova žrtava poslijeratnog razdoblja i vodi evidencije pojedinačnih i masovnih groblja žrtava poslijeratnog razdoblja i utvrđenog broja posmrtnih ostataka u njima.

(2) Ministarstvo poduzima radnje i mjere radi premještanja i dostojnog zbrinjavanja posmrtnih ostataka žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja kada je to u javnom interesu ili ako su isti pronađeni prilikom infrastrukturnih, urbanističkih, arheoloških, speleoloških i drugih poslova i radova ili na bilo koji drugi način, te njihovom evidentiranju.

(3) Ministarstvo vodi evidenciju hrvatskih vojnih groblja u inozemstvu.

(4) Zaštita vojnih groblja u inozemstvu provodi se u skladu sa zaključenim međudržavnim ugovorima/sporazumima, ili prema dogovoru sa zemljama s kojima Republika Hrvatska nema zaključene međudržavne ugovore/sporazume.

(5) Provedba zaključenih međudržavnih ugovora/sporazuma o uređenju i održavanju vojnih groblja, u nadležnosti je Ministarstva.

Članak 6.

(1) Jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb nadležni su za poslove trajnog održavanja groblja i grobova predviđenih odredbama ovoga Zakona.

(2) Jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb poslove trajnog održavanja groblja i grobova iz stavaka 1. ovoga članka izvršavaju temeljem ugovora sklopljenog s javnom ustanovom, trgovačkim društvom, ili drugom pravnom ili fizičkom osobom, ili sa službom-vlastitim pogonom.

(3) U izvršavanju obveza iz stavka 1. ovoga članka jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb dužni su surađivati s Ministarstvom i odmah izvijestiti Ministarstvo o sklopljenim ugovorima iz stavka 2. ovoga članka.

1. Istraživanje i uređenje groblja žrtava poslijeratnog razdoblja

Članak 7.

(1) U izvršenju poslova istraživanja i uređenja groblja žrtava poslijeratnog razdoblja Ministarstvo osobito:

- prikuplja i obrađuje podatke i arhivsku građu o žrtvama poslijeratnog razdoblja
- surađuje s nadležnim tijelima u Republici Hrvatskoj, pravosudnim tijelima, međunarodnim institucijama, stručnim organizacijama i ustanovama, udrugama

građana iz zemlje i inozemstva, građanima i jedinicama lokalne samouprave u istraživanju groblja žrtava poslijeratnog razdoblja

- u suradnji s drugim nadležnim tijelima i sa stručnim organizacijama provodi utvrđivanje broja posmrtnih ostataka žrtava poslijeratnog razdoblja u svakom pronađenom grobu ili masovnoj grobnici
- organizira i snosi troškove uređenja pronađenih groblja žrtava poslijeratnog razdoblja, kao i uređenje pristupnih putova
- vodi evidenciju svih utvrđenih mjesta groblja žrtava poslijeratnog razdoblja te broja posmrtnih ostataka u njima.

(2) Pravilnik o kriterijima i standardima za uređenje pronađenih groblja i prilaznih putova iz stavka 1. ovoga članka koji podrazumijeva dostojanstveno, prigodno i racionalno uređenje donosi ministar branitelja (u daljem tekstu: ministar) .

(3) Ministar će pravilnikom iz stavka 2. ovoga članka propisati detaljan sadržaj evidencije utvrđenih groblja žrtava poslijeratnog razdoblja.

(4) Ministarstvo donosi godišnji program uređenja pronađenih groblja žrtava poslijeratnog razdoblja.

Članak 8.

(1) Ministarstvo je ovlašteno zahtijevati od arhiva, muzeja, vjerskih institucija, upravnih organizacija, političkih organizacija, udruga građana i drugih pravnih osoba i drugih institucija da mu stave na uvid svu dokumentaciju kojom raspolažu, a koja je važna za obavljanje poslova iz članka 7. ovog Zakona.

(2) Sve pravne osobe i institucije iz stavka 1. ovoga članka dužne su postupiti po zahtjevu Ministarstva.

Članak 9.

Za pribavljanje dokumentacije koja se čuva u institucijama izvan Republike Hrvatske Ministarstvo će putem ministarstva nadležnog za vanjske poslove zatražiti pomoć i suradnju drugih država i njihovih institucija.

Članak 10.

(1) U slučaju utemeljene sumnje na postojanje groblja žrtava poslijeratnog razdoblja, Ministarstvo će o istom izvijestiti nadležno državno odvjetništvo i Ministarstvo unutarnjih poslova.

(2) U koordinaciji s nadležnim državnim odvjetništvom i Ministarstvom unutarnjih poslova, Ministarstvo će pristupiti daljnjem istraživanju i/ili provođenju radnji temeljem naloga nadležnog državnog odvjetništva i suca istrage.

Članak 11.

(1) Pri uređenju groblja žrtava poslijeratnog razdoblja i prilaznih putova Ministarstvo surađuje s jedinicama lokalne samouprave i Gradom Zagrebom i usklađuje rješenja s važećim propisima.

(2) Vlasnici ili posjednici zemljišta na kojima su groblja žrtava poslijeratnog razdoblja, ili preko kojih su ista groblja dostupna, dužni su omogućiti pristup i uređenje groblja te postavljanje i održavanje oznaka.

Članak 12.

(1) Nakon uređenja groblja žrtava poslijeratnog razdoblja Ministarstvo postavlja jedinstveni natpis na uređena groblja.

(2) Natpis na grobljima iz stavka 1. ovoga članka sadrži činjenične podatke o broju i okolnostima stradanja žrtava, bez izraza koji potiču na mržnju i osvetu.

(3) Tekst natpisa, oblik, veličinu i tehničko rješenje za postavljanje natpisa iz stavka 2. ovoga članka propisuje pravilnikom ministar.

Članak 13.

Osim natpisa iz članka 12. ovog Zakona, na uređena groblja žrtava poslijeratnog razdoblja može se postaviti i vjersko obilježje u dogovoru s lokalnim vjerskim institucijama.

Članak 14.

(1) Ako to zahtijeva interes uređenja groblja žrtava poslijeratnog razdoblja, ili javni interes, Ministarstvo uz suglasnost nadležne sanitarne inspekcije može dati dozvolu za prijenos posmrtnih ostataka žrtava poslijeratnog razdoblja.

(2) Za pojedina groblja žrtava poslijeratnog razdoblja Ministarstvo iznimno organizira ekshumaciju posmrtnih ostataka i njihovo konačno zbrinjavanje na drugim unaprijed utvrđenim mjestima.

(3) Konačno zbrinjavanje posmrtnih ostataka iz stavka 2. ovoga članka poduzima se u posebnim okolnostima koje određuju prostorni, građevinski, prometni ili drugi uvjeti na mjestu pronađenih groblja žrtava poslijeratnog razdoblja.

(4) Troškove nastale ekshumacijom i prijenosom posmrtnih ostataka iz stavka 3. ovoga članka u cijelosti snosi podnositelj zahtjeva za njihov premještaj, osim radnji iz članka 10. ovoga Zakona čije troškove snosi Ministarstvo.

Članak 15.

(1) U posebnim slučajevima, kada za to postoji opravdani zahtjev obitelji ili drugih osoba ili tijela i ako postoji mogućnost, može se provesti ekshumacija i prijenos posmrtnih ostataka žrtava poslijeratnog razdoblja.

(2) O zahtjevima iz stavka 1. ovoga članka odlučuje Ministarstvo uz suglasnost nadležne sanitarne inspekcije.

(3) Ministarstvo može dopustiti ekshumaciju i prijenos posmrtnih ostataka iz stavka 1. ovoga članka samo u slučajevima kada su posmrtni ostaci pokopani u pojedinačnoj grobnici i/ili kada je moguća njihova nesporna identifikacija.

(4) Troškove nastale ekshumacijom i prijenosom posmrtnih ostataka iz stavka 1. ovoga članka u cijelosti snosi podnositelj zahtjeva.

Članak 16.

(1) U posebnim slučajevima, kada za to postoji opravdani zahtjev obitelji ili drugih osoba ili tijela i ako postoji mogućnost, može se provesti identifikacija posmrtnih ostataka žrtava poslijeratnog razdoblja.

(2) O zahtjevima iz stavka 1. ovoga članka odlučuje Ministarstvo.

(3) Troškove nastale identifikacijom posmrtnih ostataka žrtava poslijeratnog razdoblja u cijelosti snosi podnositelj zahtjeva.

Članak 17.

Sredstva za obavljanje poslova iz članka 7. ovog Zakona osiguravaju se u Državnom proračunu .

2. Postupanje s pronađenim posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i žrtava poslijeratnog razdoblja

Članak 18.

(1) Ako se tijekom infrastrukturnih, urbanističkih, arheoloških radova, ili ostalih pripremnih radova na gradilištima , intervencijama u zemljištu , pronađu posmrtni ostaci osoba za koje se prema procjeni starosti može razumno pretpostaviti da su posmrtni ostaci žrtava Drugog svjetskog rata i/ili poslijeratnog razdoblja, investitor ili izvođač radova dužan je bez odgode, odmah, obustaviti radove i obavijestiti Ministarstvo i nadležnu Policijsku upravu Ministarstva unutarnjih poslova.

(2) Obveze iz stavaka 1. ovoga članka odnose se i na vlasnike ili posjednike zemljišta i fizičke i pravne osobe, kada na zemljištu u svom vlasništvu ili posjedu obavljaju bilo koje radove.

(3) Po primitku obavijesti iz stavaka 1. i 2. ovoga članka, nadležna Policijska uprava Ministarstva unutarnjih poslova će bez odgode odrediti rok zabrane daljnjih radova, koji ne može biti dulji od 30 dana, te će u roku od tri dana nakon primitka obavijesti, svoju obavijest proslijediti nadležnom državnom odvjetništvu i Ministarstvu.

(4) Ako nadležni državni odvjetnik sukladno svojim nadležnostima utvrdi da se radi o posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i/ili posmrtnim ostacima žrtava poslijeratnog razdoblja, produžiti će se rok zabrane daljnjih radova iz stavka 3. ovoga članka, ali ne duže od šest mjeseci. U vrijeme trajanja zabrane radova, zabranjen je sav rad na mjestu pronalaska posmrtnih ostataka, osim nužno potrebnih radnji za osiguranje već učinjenih infrastrukturnih, urbanističkih i drugih radova, koji se mogu obavljati samo uz odobrenje Ministarstva unutarnjih poslova.

(5) Opseg intervencije – ekshumacije, obrade i identifikacije posmrtnih ostataka iz stavka 1. ovoga članka, odrediti će nadležni sudac istrage.

Članak 19.

Sukladno nalogu nadležnog suca istrage, Ministarstvo će organizirati ekshumaciju, obradu i identifikaciju posmrtnih ostataka osoba iz članka 18. stavka 1. ovoga Zakona.

Članak 20.

Po završetku opisanih istražnih radnji, Ministarstvo će trajno zbrinuti posmrtne ostatke osoba iz članka 18. stavka 1. ovoga Zakona.

Članak 21.

(1) Ako se utvrdi da su u novootkrivenom groblju pokopani posmrtni ostaci pripadnika stranih oružanih sila ili strani državljani, Ministarstvo će odmah putem ministarstva nadležnog za vanjske poslove obavijestiti njihovu matičnu državu.

(2) Na zahtjev matične države, Ministarstvo može dopustiti ekshumaciju i prijenos posmrtnih ostataka u matičnu državu, odnosno uređenje vojnog groblja na području novootkrivenog groblja, kao i ekshumaciju i premještaj posmrtnih ostataka na drugo odgovarajuće mjesto.

(3) Nastale troškove provođenja radnji iz stavka 2. ovoga članka snosi matična država, ako zaključenim međudržavnim ugovorom/sporazumom nije drukčije određeno.

Članak 22.

Ministarstvo može provesti ekshumaciju i dostojno trajno zbrinjavanje posmrtnih ostataka osoba iz članka 18. ovoga Zakona i u slučajevima ako to zahtjeva javni interes, a kada se pravosudna tijela odrede nenadležnima.

Članak 23.

Podaci o pronađenim grobnim mjestima i utvrđenom broju posmrtnih ostataka u njima unose se u evidenciju pojedinačnih i masovnih grobova žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja.

Članak 24.

Sredstva za obavljanje poslova iz članka 19., članka 20. i članka 22. ovoga Zakona osiguravaju se u Državnom proračunu.

3. Trajno održavanje vojnih groblja, groblja žrtava rata i groblja žrtava poslijeratnog razdoblja

Članak 25.

Jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb na čijem se području nalaze vojna groblja, groblja civilnih žrtava rata i groblja žrtava poslijeratnog razdoblja, uključujući groblja i grobove

pripadnika stranih oružanih sila, dužne su ih održavati pod uvjetima i na način propisan Pravilnikom o načinu i sadržaju vođenja evidencije te načinu obilježavanja i održavanja vojnih groblja te groblja žrtava rata i poslijeratnog razdoblja kojega donosi ministar.

Članak 26.

(1) Vojna groblja, groblja žrtava poslijeratnog razdoblja i groblja žrtava rata ne mogu se prekopati niti prenositi, niti im se može mijenjati izgled bez prethodne suglasnosti Ministarstva.

(2) Groblja i grobovi pripadnika stranih oružanih sila ne mogu se prekopati niti prenositi, niti se može mijenjati njihov izgled bez prethodne suglasnosti Ministarstva i matičnih država poginulih i umrlih pripadnika stranih oružanih sila.

Članak 27.

(1) Jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb, na čijem se području nalaze vojna groblja, groblja žrtava rata i groblja žrtava poslijeratnog razdoblja, dužni su o ovim grobljima voditi evidencije.

(2) U roku od 90 dana od stupanja na snagu pravilnika iz članka 25. ovoga Zakona, jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb dužne su dostaviti Ministarstvu podatke o grobljima i grobovima, spomenicima - kosturnicama, nadgrobnim spomenicima i drugim nadgrobnim spomen-obilježjima žrtava rata i žrtava poslijeratnog razdoblja koji se nalaze na njihovom području.

(3) Ako nadležna tijela iz stavka 2. ovoga članka raspolažu saznanjima kojima bi se dopunile odnosno mijenjale postojeće evidencije, dužne su evidencije dopuniti ili izmijeniti sukladno odredbama propisanim Pravilnikom iz članka 25. ovoga Zakona te o takvoj dopuni odnosno izmjeni odmah izvijestiti Ministarstvo.

Članak 28.

(1) U slučaju novootkrivenih vojnih groblja, groblja žrtava rata i groblja žrtava poslijeratnog razdoblja, jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb dužni su surađivati s Ministarstvom pri usklađivanju uređenja vojnih groblja, groblja žrtava rata i groblja poslijeratnog razdoblja s prostornim planovima.

(2) Ministarstvo će u suradnji s ministarstvom nadležnim za kulturu odrediti vojna groblja, mjesta stradanja, groblja i grobove žrtava rata i poslijeratnog razdoblja, koja u cjelini ili dijelom imaju iznimnu kulturno-povijesnu vrijednost, a pri čijem se uređenju i održavanju primjenjuju posebni propisi.

Članak 29.

U slučaju potrebe za premještanjem posmrtnih ostataka i njihovim trajnim dostojnim zbrinjavanjem, jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb na čijem su području pronađeni posmrtni ostaci vojnika, žrtava rata i žrtava poslijeratnog razdoblja, dužni su osigurati odgovarajuće mjesto za trajno zbrinjavanje posmrtnih ostataka.

Članak 30.

(1) Jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb na čijem se području nalaze vojna groblja, groblja žrtava rata i groblja žrtava poslijeratnog razdoblja dužne su Ministarstvu dostaviti godišnje izvješće o provedbi obveza iz ovoga Zakona. Izvješće su dužne dostaviti do 31. siječnja tekuće godine za proteklu kalendarsku godinu.

(2) Ministarstvo vodi skupnu evidenciju o vojnim grobljima, grobljima žrtava rata i žrtava poslijeratnog razdoblja.

Članak 31.

Sredstva za provedbu obveza iz članka 25. i članka 29. ovog Zakona osiguravaju se iz:

- Državnog proračuna Republike Hrvatske,
- proračuna jedinica lokalne samouprave i Grada Zagreba
- doznačenih sredstava država potpisnica međudržavnog sporazuma/ugovora.

4. Povjerenstvo za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja

Članak 32.

(1) Povjerenstvo za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja (u daljem tekstu: Povjerenstvo), je savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske čiji rad je javan.

(2) Povjerenstvo provodi mjere i aktivnosti s ciljem postizanja efikasne i uspješne provedbe ovoga Zakona, a osobito:

- predlaže strategijske mjere za razvoj i unapređenje provedbe ovoga Zakona
- sudjeluje u provedbi međudržavnih ugovora/sporazuma, u pripremi zaključenja novih međudržavnih ugovora/sporazuma, kao i u pripremi dogovora sa zemljama s kojima nisu zaključeni međudržavni ugovori/sporazumi
- daje prijedloge i mišljenja o pitanjima koja se odnose na provedbu ovoga Zakona
- prati iskustva drugih država u područjima na koje se odnosi ovaj Zakon i predlaže Ministarstvu i Vladi Republike Hrvatske mjere za unapređenje suradnje.

(3) Članove Povjerenstva imenuje i razrješava Vlada Republike Hrvatske iz redova nadležnih državnih tijela, ustanova, organizacija, instituta, vjerskih institucija i drugih koje se bave pitanjima iz ovoga Zakona.

(4) Članove Povjerenstva, te predsjednika Povjerenstva i njegovog zamjenika predložit će Ministarstvo, uz prethodni prijedlog njihovih matičnih tijela, odnosno ustanova/institucija.

(5) Predsjednika Povjerenstva i zamjenika predsjednika Povjerenstva imenuje Vlada Republike Hrvatske iz redova članova Povjerenstva .

(6) Povjerenstvo za svoj rad odgovara Vladi Republike Hrvatske.

(7) Jedanput u tijeku kalendarske godine Povjerenstvo Vladi Republike Hrvatske i Hrvatskom saboru podnosi Izvješće o radu u protekloj godini.

Članak 33.

Za rješavanje pojedinih segmenata pitanja obuhvaćenih ovim Zakonom, Ministarstvo može imenovati stručne radne skupine.

III. NADZOR

Članak 34.

Upravni nadzor nad provedbom ovoga Zakona obavlja Ministarstvo.

Članak 35.

(1) U slučaju da tijela jedinice lokalne samouprave i Grada Zagreba ne održavaju uređena groblja, prilazne putove ili oznake sukladno odredbama ovog Zakona, Ministarstvo izdaje nalog jedinicama lokalne samouprave i Gradu Zagrebu za ispravljanjem propusta u održavanju.

(2) Ako jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb ne izvrše nalog, radove održavanja organizira Ministarstvo na teret financijskih sredstava jedinice lokalne samouprave, odnosno Grada Zagreba.

(3) Odredba stavka 2. ovoga članka neće se primijeniti u slučaju kada je jedinici lokalne samouprave i Gradu Zagrebu blokiran račun i to za razdoblje u kojem traje blokada računa.

IV. PREKRŠAJNE ODREDBE

Članak 36.

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 2.000,00 do 20.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj odgovorna osoba u jedinici lokalne samouprave i Gradu Zagrebu ako:

- ne sklopi ugovor iz članka 6. stavka 2. ovoga Zakona
- odmah po sklapanju ugovora ne izvijesti Ministarstvo o sklopljenom ugovoru iz članka 6. stavka 2. ovoga Zakona
- u roku od 90 dana od stupanja na snagu Pravilnika iz članka 25. ovoga Zakona ne dostavi Ministarstvu podatke o grobljima i grobovima žrtava iz ovog Zakona koji se nalaze na njezinom području
- na osnovi raspoloživih saznanja ne izvrši dopunu ili izmjenu postojeće knjige evidencije sukladno odredbama Pravilnika iz članka 25. ovoga Zakona te o takvoj dopuni, odnosno izmjeni odmah ne izvijesti Ministarstvo
- ne izvrši obvezu iz članka 30. stavka 1. ovoga Zakona.

Članak 37.

(1) Novčanom kaznom od 5.000,00 do 50.000,00 kuna kaznit će se za prekršaje pravna osoba-izvođač radova ako:

- ne obavijesti nadležnu Policijsku upravu Ministarstva unutarnjih poslova o pronalasku posmrtnih ostataka sukladno članku 18. ovoga Zakona
- ne obustavi radove odmah po pronalasku posmrtnih ostataka sukladno članku 18. ovoga Zakona
- ako nastavi radove za vrijeme trajanja zabrane radova ili ako obavlja radove bez odobrenja Ministarstva unutarnjih poslova (članak 18.).

(2) Novčanom kaznom od 2.000,00 do 12.000,00 kuna kaznit će se za prekršaje iz stavka 1. ovoga članka i odgovorna osoba u pravnoj osobi iz stavka 1. ovoga članka.

(3) Novčanom kaznom od 5.000,00 do 50.000,00 kuna kaznit će se za prekršaje iz stavka 1. ovoga članka i pravna osoba iz članka 18. stavka 2. ovoga Zakona.

(4) Novčanom kaznom od 2.000,00 do 12.000,00 kuna kaznit će se za prekršaje iz stavka 1. ovoga članka odgovorna osoba u pravnoj osobi iz članka 18. stavka 2. ovoga Zakona i fizička osoba iz članka 18. stavka 2. ovoga Zakona.

V. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 38.

Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaju važiti:

- Zakon o obilježavanju i održavanju groblja i grobova poginulih i umrlih interniraca, pripadnika stranih oružanih sila političkih i ratnih zarobljenika na području Republike Hrvatske u I. i II. svjetskom ratu („Narodne novine“ broj 91/92)
- Zakon o pronalaženju, obilježavanju i održavanju grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugog svjetskog rata („Narodne novine“ broj 31/11)
- Odluka o imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Ureda za pronalaženje, obilježavanje i održavanje grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugog svjetskog rata („Narodne novine“ broj 82/11)
- Statut Ureda za pronalaženje, obilježavanje i održavanje grobova žrtava komunističkih zločina od 28. srpnja 2011.godine, Klasa: 023-04/11-0001/11
- Opći i pojedinačni akti Ureda za pronalaženje, obilježavanje i održavanje grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugog svjetskog rata doneseni temeljem Statuta od 28. srpnja 2011.godine i drugih propisa koji su važili na dan stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 39.

Novčana sredstva zatečena u Fondu za obilježavanje i održavanje groblja i grobova pripadnika stranih oružanih sila na području Republike Hrvatske iz članka 7. Zakona o obilježavanju i održavanju groblja i grobova poginulih i umrlih interniraca, pripadnika stranih oružanih sila političkih i ratnih zarobljenika na području Republike Hrvatske u I. i II. svjetskom ratu („Narodne novine“ broj 91/92), na dan stupanja na snagu ovoga Zakona, prenose se u Državni proračun.

Članak 40.

U roku od devedeset dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, arhivu koja je nastala provedbom Zakona o obilježavanju i održavanju groblja i grobova poginulih i umrlih interniraca pripadnika stranih oružanih sila političkih i ratnih zarobljenika na području Republike Hrvatske u I. i II. svjetskom ratu („Narodne novine“ broj 91/92) , preuzet će Ministarstvo.

Članak 41.

- (1) Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje s radom Ured za pronalaženje, obilježavanje i održavanje grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugog svjetskog rata (u daljem tekstu: Ured).
- (2) Ravnatelja Ureda i djelatnike Ureda koji su do dana stupanja na snagu ovog Zakona sklopili ugovore o radu, arhivu Ureda, uključujući i arhivu iz članka 30. Zakona o pronalaženju, obilježavanju i održavanju grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugog svjetskog rata („Narodne novine“ broj 31/11), osnovna sredstva i inventar Ureda, te prava i obveze Ureda preuzet će Ministarstvo.
- (3) Sredstva na žiro računu Ureda zatečena na dan stupanja na snagu ovoga Zakona bit će vraćena u Državni proračun.

Članak 42.

- (1) Pravilnike iz članka 7. stavak 2., članka 12. stavak 3. i članka 25. ovoga Zakona ministar će donijeti u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.
- (2) Do donošenja Pravilnika iz članka 25. ovoga Zakona, ostaje na snazi Pravilnik o načinu i sadržaju vođenja evidencije i načinu obilježavanja i održavanja grobova pripadnika stranih oružanih sila („Narodne novine“ broj 18/93).

Članak 43.

Ovaj Zakon objavit će se u „Narodnim novinama“, a stupa na snagu 1. siječnja 2013. godine.

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

Sadašnje stanje u području postupanja s posmrtnim ostacima i grobljima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja u Republici Hrvatskoj ne zadovoljava potrebnu razinu nastojanja da se žrtvama Drugog svjetskog rata i žrtvama poslijeratnog razdoblja dostojno obilježe vječna počivališta i dostojno osigura trajno održavanje groblja žrtava Drugog svjetskog rata i žrtava poslijeratnog razdoblja.

Gornja ocjena može se dati i pored činjenice da je postupanje s posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja u Republici Hrvatskoj uređeno dvama zakonima i to:

1. Zakonom o obilježavanju i održavanju groblja i grobova poginulih i umrlih interniraca, pripadnika stranih oružanih sila, političkih i ratnih zarobljenika na području Republike Hrvatske u I. i II. svjetskom ratu, iz 1992. godine (koji se odnosi na pripadnike stranih oružanih sila), („NN“ broj 91/92) i
2. Zakonom o pronalaženju, obilježavanju i održavanju grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugog svjetskog rata, iz 2011. godine, koji se odnosi na žrtve nakon 9. svibnja 1945. godine („NN „ broj 31/11)

Međutim, niti jednim zakonom nije predviđeno:

- postupanje s novo-otkrivenim vojnim grobljima žrtava Drugog svjetskog rata
- trajno održavanje vojnih groblja žrtava Drugog svjetskog rata na području Republike Hrvatske
- zaštita vojnih groblja osoba s područja Republike Hrvatske u inozemstvu te
- provedba međudržavnih ugovora o zaštiti vojnih groblja (sa Saveznom Republikom Njemačkom , Talijanskom Republikom i Republikom Slovenijom).

Neriješena pitanja postupanja s posmrtnim ostacima smrtno stradalih žrtava iz Republike Hrvatske u Drugom. svjetskom ratu i poslijeratnom razdoblju je dijelom posljedica nedostatka sustavnog pristupa ovoj problematici - obilježavanju mjesta stradanja, trajnom dostojnom zbrinjavanju posmrtnih ostataka i održavanju vojnih groblja.

U državama članicama Europske unije (Savezna Republika Njemačka, Talijanska Republika), uključujući i susjedne države s kojima Republika Hrvatska u dijelu novije povijesti ima najviše dodirnih točaka (Republika Slovenija), sustavno je uređeno pitanje istraživanja, obilježavanja, održavanja i skrbi za ratna groblja, pojedinačne grobnice te masovne grobnice i spomenike žrtvama rata.

U Republici Hrvatskoj postoji uvjerenje kako vojnici i civili koji su zbog različitih vojnih i drugih djelovanja izgubili život u Drugom. svjetskom ratu i poslijeratnom razdoblju imaju pravo na dostojno počivalište.

Opći cilj Zakona je: uspostaviti sustav radi očuvanja spomena na sve stradale u Drugom svjetskom ratu i poslijeratnom razdoblju.

Očuvanje spomena će se postići kroz dostojno zbrinjavanje pronađenih posmrtnih ostataka, obilježavanje mjesta stradanja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja, te skrbi o održavanju njihovih groblja.

Navedeni opći cilj proistječe iz:

- Ženevskih konvencija od 12. kolovoza 1949. godine i iz Dopunskih protokola od 8. lipnja 1977. godine o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba
- Zakona o obilježavanju i održavanju groblja i grobova poginulih i umrlih interniraca, pripadnika stranih oružanih sila, političkih i ratnih zarobljenika na području Republike Hrvatske u I. i II. svjetskom ratu („NN“ broj 91/92)
- Zakona o pronalazaženju, obilježavanju i održavanju grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugog svjetskog rata („NN“ broj 31/11)
- Zaključenih međudržavnih ugovora o uređenju vojnih groblja između Vlade Republike Hrvatske i:
 - Vlade Savezne Republike Njemačke („Narodne novine-Međunarodni ugovori,“ broj 17/97)
 - Vlade Talijanske Republike („Narodne novine-Međunarodni ugovori“, broj 6/01)
 - Vlade Republike Slovenije („Narodne novine-Međunarodni ugovori“, broj 4/09).

Osnovna pitanja koja se trebaju urediti Zakonom su:

- istraživanje, uređenje i dostojno trajno održavanje grobova žrtava poslijeratnog razdoblja, te vođenje evidencije pojedinačnih i masovnih grobova žrtava poslijeratnog razdoblja i utvrđenog broja posmrtnih ostataka u njima
- premještanje i dostojno zbrinjavanje posmrtnih ostataka žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja kada je to u javnom interesu ili ako su isti pronađeni prilikom infrastrukturnih, urbanističkih ili drugih radova, te njihovog evidentiranja
- trajno održavanje vojnih groblja te groblja civilnih žrtava rata i poslijeratnog razdoblja .

Zakon predviđa procedure postupanje sa svim posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja:

- U cijelosti je zadržano i dodatno predviđeno istraživanje, uređenje i održavanje groblja i grobova žrtava poslijeratnog razdoblja (obuhvaćeno Zakonom iz 2011. godine)
- Predviđeno je postupanje s novo-pronađenim posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja (koje nije bilo regulirano niti jednim propisom)
- Uređeno je trajno održavanje vojnih groblja i groblja civilnih žrtava Drugog svjetskog rata (koje je parcijalno bilo obuhvaćeno Zakonom iz 1992. godine).

Ovakav pristup reguliranju postupanja s posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja:

- Nesumnjivo predstavlja višu razinu zaštite i očuvanja spomena na žrtve Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja, a utemeljeno je na stajalištu (koje promovira međunarodno humanitarno pravo i niz rezolucija europskih tijela), da vojnici i civili koji su zbog različitih vojnih i drugih djelovanja izgubili život imaju pravo na dostojno vječno počivalište.

- Uspostavom i razvojem sustava u području postupanja s posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja, Republika Hrvatska osigurava dostojno postupanje prema svim žrtvama, dok eventualni kazneni progon i istraživanje događaja ostaju u području pravosudnih tijela i povjesničara.
- Povjeravanje nadležnosti za provedbu zakona jednom središnjem tijelu državne uprave – u ovom slučaju Ministarstvu branitelja, predstavlja najracionalnije rješenje kako s aspekta radnih procesa i ljudskih resursa, tako i u dijelu transparentnosti financiranja.
- Prenošnje nadležnosti za trajno održavanje groblja žrtva Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja na jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb osigurava trajnu skrb uz minimalno fiskalno opterećenje jedinica lokalne samouprave i Grada Zagreba.

III. OBRAZLOŽENJE ČLANAKA ZAKONA

Uz članak 1.

U članku 1. navodi se pravni temelj sadržan u međunarodnim propisima, te osnovna pitanja koja uređuje ovaj Zakon.

Uz članak 2.

Članak 2. definira osnovne pojmove kojima se bavi ovaj Zakon – žrtve Drugog svjetskog rata, žrtve poslijeratnog razdoblja, vojna groblja, vojna groblja u inozemstvu, groblje žrtava rata, groblje žrtava poslijeratnog razdoblja, groblja i grobovi, uređenje groblja, održavanje groblja i istraživanje grobova

Uz članak 3.

Ovim člankom Republika Hrvatska preuzima obvezu istraživanja i uređenja grobova žrtava poslijeratnog razdoblja i vođenja evidencija o pronađenim mjestima i broju žrtava, postupanja s pronađenim posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja i njihovog dostojnog zbrinjavanja te dostojnog trajnog održavanja vojnih groblja, grobova žrtava rata i poslijeratnog razdoblja.

Uz članak 4.

Člankom 4. provedba ovog Zakona stavlja se u djelokrug ministarstva nadležnog za branitelje.

Uz članak 5.

Člankom 5. utvrđuje se djelokrug Ministarstva u svezi sustavnog istraživanja i uređenja groblja žrtava poslijeratnog razdoblja te postupanja s pronađenim posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja. Utvrđuje se također djelokrug Ministarstva u svezi hrvatskih vojnih groblja u inozemstvu te provedbe zaključenih međudržavnih ugovora/sporazuma.

Uz članak 6.

Člankom 6. obveza trajnog dostojnog održavanja vojnih groblja, grobova žrtava rata i poslijeratnog razdoblja, stavlja se u nadležnost jedinica lokalne samouprave i Grada Zagreb.

Uz članak 7.

U članku 7. utvrđuje se djelokrug Ministarstva branitelja u svezi istraživanja i uređenja groblja žrtava poslijeratnog razdoblja. Određuje se i donošenje pravilnika u svezi uređenja groblja žrtava poslijeratnog razdoblja i vođenja očevidnika, te donošenje godišnjeg programa uređenja.

Uz članak 8.

Člankom 8. ovlašćuje se Ministarstvo da od arhiva, muzeja, vjerskih institucija, upravnih organizacija, političkih organizacija, udruga građana i drugih pravnih osoba te drugih institucija, zahtjeva uvid u svu dokumentaciju kojom raspolažu, a koja je bitna za djelokrug Ministarstva branitelja predviđen ovim Zakonom.

Uz članak 9.

Člankom 9. uređuje se postupak potreban za pribavljanje dokumentacije koja se nalazi u inozemstvu.

Uz članak 10.

Člankom 10. uređuje se postupanje u slučaju osnovane sumnje na postojanje groblja žrtava poslijeratnog razdoblja.

Uz članak 11.

Ovim člankom predviđa se potreba suradnje s jedinicama lokalne samouprave i Gradom Zagrebom u poslovima uređenje groblja i prilaznih putova. Nadalje, obvezuju se vlasnici ili nositelji vlasničkih prava nad zemljištima na kojima su grobovi žrtava poslijeratnog razdoblja na omogućavanje pristupa grobljima te njihovog uređenja.

Uz članak 12.

Člankom 12. određuje se obilježavanje utvrđenih groblja žrtava poslijeratnog razdoblja te donošenje pravilnika koji će propisati tekst natpisa, oblik, veličinu i tehničko rješenje.

Uz članak 13.

Ovim člankom propisuje se mogućnost postavljanja i vjerskih obilježja na utvrđena groblja žrtava poslijeratnog razdoblja, a u dogovoru s lokalnim vjerskim institucijama.

Uz članak 14.

Člankom 14. propisuje se mogućnost prijenosa posmrtnih ostataka žrtava poslijeratnog razdoblja u posebnim okolnostima koje određuju prostorni, građevinski, prometni ili drugi uvjeti, te njihovog dostojnog zbrinjavanja. Također, propisuje se i financiranje troškova nastalih ovim radnjama.

Uz članak 15.

Člankom 15. propisuje se mogućnost ekshumacije i prijenosa posmrtnih ostataka žrtava poslijeratnog razdoblja na opravdani zahtjev obitelji ili drugih osoba ili tijela. Također, propisuje se i financiranje troškova nastalih ovim radnjama.

Uz članak 16.

Člankom 16. propisuje se mogućnost identifikacije posmrtnih ostataka žrtava poslijeratnog razdoblja na opravdani zahtjev obitelji ili drugih osoba ili tijela. Također, propisuje se i financiranje troškova nastalih ovim radnjama.

Uz članak 17.

Ovim člankom propisuje se financiranje istraživanja i uređenja groblja žrtava poslijeratnog razdoblja, a financijska sredstva se osiguravaju iz Državnog proračuna.

Uz članak 18.

Člankom 18. uređuje se postupanje u slučaju pronalaska posmrtnih ostataka žrtava Drugog svjetskog rata ili poslijeratnog razdoblja prilikom infrastrukturnih, urbanističkih, arheoloških radova ili ostalih pripremnih radova na gradilištima i intervencijama u zemljištu. Propisuju se obveze investitorima izvođačima radova ili vlasnicima zemljišta, obveze tijelima državne uprave i pravosudnim tijelima kao i rokovi koje isti mogu odrediti za zaustavljanje daljnjih radova do asanacije posmrtnih ostataka.

Uz članak 19.

Člankom 19. propisuje se obveza Ministarstvu branitelja da organizira ekshumaciju, obradu i identifikaciju posmrtnih ostataka sukladno nalogu nadležnog suca istrage.

Uz članak 20.

Ovim člankom Ministarstvo branitelja se obvezuje na poduzimanje radnji za trajno zbrinjavanje posmrtnih ostataka žrtava Drugog svjetskog rata ili poslijeratnog razdoblja pronađenih prilikom infrastrukturnih, urbanističkih, arheoloških radova ili ostalih pripremnih radova na gradilištima i intervencijama u zemljištu.

Uz članak 21.

Člankom 21. propisuje se postupanje u slučaju pronalaska posmrtnih ostataka pripadnika stranih oružanih sila ili stranih državljana te financiranje troškova nastalih njihovom eventualnom ekshumacijom i prijenosom u matičnu državu, odnosno uređenjem vojnog groblja na području novo-otkrivenog groblja, donosno njihovim premještajem na drugo odgovarajuće mjesto, sukladno zahtjevu njihove matične države.

Uz članak 22.

Članak 22. omogućuje provođenje ekshumacije i dostojnog trajnog zbrinjavanja posmrtnih ostataka žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja pronađenih prilikom infrastrukturnih, urbanističkih, arheoloških radova ili ostalih pripremnih radova na gradilištima i intervencijama u zemljištu, i kada se pravosudna tijela odrede nenadležnima.

Uz članak 23.

Ovaj članak propisuje obvezu evidentiranja pronađenih grobnih mjesta i utvrđenog broja posmrtnih ostataka u njima.

Uz članak 24.

Člankom 24. propisuje se financiranje ekshumacije, obrade i identifikacije posmrtnih ostataka žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja pronađenih prilikom infrastrukturnih, urbanističkih, arheoloških radova ili ostalih pripremnih radova na gradilištima i intervencijama u zemljištu a provedenih sukladno nalogu nadležnog suca istrage, te trajno zbrinjavanje tako pronađenih posmrtnih ostataka, kao i financiranje navedenih radnji u slučajevima kada se pravosudna tijela odrede nenadležnima.

Uz članak 25.

Članak 25. obvezuje jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb na čijem se području nalaze vojna groblja, groblja civilnih žrtava rata te žrtava poslijeratnog razdoblja, kao i grobovi pripadnika stranih oružanih sila na održavanje istih. Propisuje se također donošenje pravilnika o načinu i sadržaju vođenja evidencija te načinu obilježavanja i održavanja groblja i grobova iz ovog Zakona.

Uz članak 26.

Ovim člankom zabranjuje se prekopavanje, premještanje i mijenjanje izgleda groblja i grobova iz ovog Zakona bez prethodne suglasnosti Ministarstva, a u slučajevima kada se radi o vojnim grobljima pripadnika stranih oružanih sila bez suglasnosti i Ministarstva i njihovih matičnih država.

Uz članak 27.

Članak 27. obvezuje jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb na čijem se području nalaze vojna groblja, groblja civilnih žrtava rata te žrtava poslijeratnog razdoblja, kao i grobovi pripadnika stranih oružanih sila, da o istima vode evidencije, sukladno pravilniku kojeg će donijeti ministar nadležan za branitelje. Propisuju se također rokovi za dostavu podataka o postojećem stanju te dužnost dopune/izmjene evidencija sukladno odredbama propisanim pravilnikom.

Uz članak 28.

Ovim člankom jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb obvezuju se na financiranje i trajno održavanje novootkrivenih vojnih groblja, groblja žrtava rata i poslijeratnog razdoblja, te suradnju s Ministarstvom branitelja pri usklađivanju njihovog uređenja s dokumentima prostornog planiranja. Također je predviđena i suradnja s Ministarstvom kulture pri uređenju i održavanju groblja koja imaju iznimnu kulturno-povijesnu vrijednost.

Uz članak 29.

Članak 29. obvezuje jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb na čijem su području pronađeni posmrtni ostaci žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja, da u slučaju potrebe za njihovim premještanjem, osiguraju odgovarajuće mjesto za njihovo trajno zbrinjavanje.

Uz članak 30.

Članak 30. obvezuje jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb na čijem se području nalaze vojna groblja, groblja civilnih žrtava rata te žrtava poslijeratnog razdoblja, kao i grobovi pripadnika stranih oružanih sila, na dostavu godišnjeg izvješća o provedbi obveza iz ovog Zakona. Također obvezuje Ministarstvo branitelja da vodi skupnu evidenciju o grobljima i grobovima iz ovog Zakona.

Uz članak 31.

Ovim člankom propisuje se financiranje trajnog održavanja vojnih groblja, groblja žrtava rata i žrtava poslijeratnog razdoblja, kao i financiranje mjesta za trajno zbrinjavanje novopronađenih posmrtnih ostataka. Izvori financijskih sredstava za navedene obveze su: Državni proračun, proračun jedinica lokalne samouprave i Grada Zagreba, doznačena sredstva država potpisnica međudržavnih sporazuma.

Uz članak 32.

Članak 32. predviđa da Vlada Republike Hrvatske na osnivanje Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja. Određuje se djelokrug Povjerenstva, način imenovanja predsjednika, zamjenika i članova Povjerenstva, mandat i odgovornost Povjerenstva te obveza podnošenja izvješća o radu Vladi Republike Hrvatske i Hrvatskom saboru.

Uz članak 33.

Ovim člankom Ministarstvu branitelja se dopušta imenovanje stručnih radnih skupina za rješavanje pojedinih segmenata pitanja obuhvaćenih ovim Zakonom.

Uz članak 34.

Ovim se člankom propisuje nadležnost Ministarstva branitelja za obavljanje upravnog nadzora.

Uz članak 35.

Člankom 35. Ministarstvu branitelja daje se ovlaštenje za nalaganje izvršenja obveza iz ovoga Zakona na teret sredstva jedinica lokalne samouprave, odnosno Grada Zagreba u slučaju kada jedinica lokalne samouprave ili Grad Zagreb ne izvrše nalog utemeljen na obvezama iz ovoga Zakona. Predviđen je i izuzeće u postupanju u slučaju kada je blokiran račun jedinica lokalne samouprave odnosno Grada Zagreba.

Uz članak 36.

Ovim su člankom predviđene novčane kazne za prekršaje zbog neizvršenja najvažnijih obveza predviđenih ovim Zakonom od strane jedinica lokalne samouprave i Grada Zagreba. Novčane kazne u rasponu od 2.000,00 kuna do 20.000,00 kuna predviđene su za odgovorne osobe.

Uz članak 37.

Ovim su člankom predviđene novčane kazne za prekršaje pravnih osoba, odgovornih osoba u pravnim osobama i fizičkih osoba za prekršaje koji znače povredu najvažnijih obveza predviđenih ovim Zakonom. Predviđene su novčane kazne u rasponu od 2.000,00 kuna do 50.000,00 kuna.

Uz članak 38.

Člankom 38. predviđeno je da danom stupanja na snagu ovog Zakona prestaju važiti dva zakona čiji je sadržaj uglavnom preuzet ovim Zakonom, te nema potrebe za daljim važenjem navedenih Zakona. Također je predviđen prestanak važnosti drugih propisa i Statuta Ureda, kao i drugih pojedinačnih i općih pravnih akata, jer isti gube svrhu postojanja nakon stupanja na snagu ovog Zakona.

Uz članak 39.

Ovim je člankom predviđeno da se sredstva, koja bi možebitno bila zatečena u Fondu za obilježavanje i održavanje groblja i grobova pripadnika stranih oružanih sila na području Republike Hrvatske iz Zakona o obilježavanju i održavanju groblja i grobova poginulih i umrlih interniraca, pripadnika stranih oružanih sila političkih i ratnih zarobljenika na području Republike Hrvatske u I. i II. svjetskom ratu, na dan stupanja na snagu ovog Zakona, prenose u Državni proračun.

Uz članak 40.

Predviđen je rok od tri mjeseca za preuzimanje arhive koja je nastala provedbom Zakona o obilježavanju i održavanju groblja i grobova poginulih i umrlih interniraca, pripadnika stranih oružanih sila političkih i ratnih zarobljenika na području Republike Hrvatske u I. i II. svjetskom ratu.

Uz članak 41.

Ovim člankom je predviđeno da danom stupanja na snagu Zakona prestaje s radom Ured za pronalaženje, obilježavanje i održavanje grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugog svjetskog rata, a predviđeno je da ravnatelj Ureda i djelatnike, kao i arhivu, prava i obveze Ureda preuzme Ministarstvo branitelja, a da se sredstva zatečena na računu Ureda vrate u Državni proračun.

Uz članak 42.

Ovim člankom je određeno da ministar branitelja tri pravilnika predviđena ovim Zakonom donese u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu Zakona, s tim da do stupanja na snagu Pravilnika iz čl.25. Zakona ostaje na snazi Pravilnik o načinu i sadržaju vođenja evidencije i načinu obilježavanja i održavanja grobova pripadnika stranih oružanih sila .

Uz članak 43.

Predviđeno je stupanje na snagu Zakona na dan 1. siječnja 2013. godine.

IV. OCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVEDBU OVOGA ZAKONA

Za provedbu Zakona potrebno je osigurati proračunska sredstva na razdjelu Ministarstva branitelja.

Obzirom su Državnim proračunom za 2012. godinu na razdjelu Ministarstva branitelja predviđena proračunska sredstva za financiranje Ureda za pronalaženje, obilježavanje i održavanje grobova žrtava komunističkog zločina nakon Drugog svjetskog rata, to je potrebno iznos sredstva od 2.397.200,00 planirati u 2013. godini, te nema potrebe za osiguranjem dodatnih sredstava za provedbu ovoga Zakona.

V. RAZLIKE IZMEĐU RJEŠENJA KOJA SE PREDLAŽU KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA U ODNOSU NA RJEŠENJA IZ PRIJEDLOGA ZAKONA I RAZLOZI ZBOG KOJIH SU RAZLIKE NASTALE

Prijedlog Zakona o istraživanju, uređenju i održavanju vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja prihvaćen je u Hrvatskom saboru 12.listopada 2012. godine, nakon što je razmotren sa saborskoj sjednici i na sjednicama radnih tijela. Sva mišljenja i prijedlozi pomno su razmotreni, a neki su prihvaćeni djelomično ili u cijelosti i to:

- prijedlog da se Izvješće o radu Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja (članak 32. stavak 7.), osim Vladi Republike Hrvatske podnosi i Hrvatskom saboru
- djelomično je prihvaćen prijedlog da se smanji troškovni pritisak na jedinice lokalne samouprave, odnosno Grad Zagreb, na način da se u slučaju kada jedinica lokalne samouprave ili Grad Zagreb ne izvrše nalog utemeljen na obvezama iz ovoga Zakona, a imaju blokiran račun, ne poduzimaju mjere naplate troškova održavanja groblja za razdoblje dok traje blokada računa (članak 35. stavak 2.).

Predlagatelj Zakona je u cilju jasnijeg određenja izraza „žrtve Drugog svjetskog rata“ u članku 2. stavak 1. alineja 1. i alineja 5. izmijenio tekst rečenoga izraza. Također je predlagatelj izmijenio odredbu članka 43. Zakona na način da je predviđeno da Zakon stupi na snagu 1. siječnja 2013. godine.

VI. PRIJEDLOZI I MIŠLJENJA DANI NA PRIJEDLOG ZAKONA KOJE PREDLAGATELJ NIJE PRIHVATIO, S OBRAZLOŽENJEM

A) Odbor za ratne veterane:

- 1. Nije jasno iz kojih se razloga, osim političkih, ukida Ured za pronalaženje, obilježavanje i održavanje grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugog svjetskog rata samo nekoliko mjeseci nakon njegovog ustrojavanja.*

- Ured se ne ukida nego prestaje s radom pod tim nazivom, te ne postoje politički razlozi za prestanak rada Ureda, jer je Konačnim prijedlogom Zakona u cijelosti sačuvan djelokrug Ureda - istraživanje groblja i grobova žrtava poslijeratnog razdoblja, u odnosu na Zakon iz 2011. godine. Istraživanje će se dodatno unaprijediti, jer će se racionalizacijom ustroja, smanjenjem tehničkih troškova i naknada, osloboditi dio financijskih sredstava i povećati resursi za učinkovitije i dinamičnije istraživanje problema.

Razvidno je dakle kako cilj prijedloga Zakona nije ukidanje postojećeg Ureda, nego unapređenje u području očuvanja spomena na sve žrtve Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja.

Potrebno je naglasiti kako predloženo organizacijsko rješenje – pripajanje Ministarstvu branitelja predstavlja najracionalnije rješenje s aspekta radnih procesa, ljudskih, financijskih i tehničkih resursa. Naime, postojeći Ured samo objedinjuje dokumentaciju i podatke o mogućim mjestima masovnih i pojedinačnih grobnica žrtava poslijeratnog razdoblja, dok ostale stručne poslove za potrebe Ureda – od terenskih istraživanja, probnih iskapanja, ekshumacija, obrade i prijevoza posmrtnih ostataka, do administrativno-finanicijskih poslova, obavlja Ministarstvo branitelja.

- 2. Smatra da će se prebacivanjem nadležnosti Ureda u Ministarstvo branitelja omogućiti utjecaj politike, ta da Ured treba ostati samostalna institucija.*

- Samostalno postojanje Ureda u organizacijskom smislu ne znači osiguranje od utjecaja politike, te u tom smislu nema razlike između postojećeg i planiranog ustroja. Ključno je da su Konačnim prijedlogom Zakona predviđeni instrumenti osiguranja koji jamče zakonit rad i nastavak kvalitetnijeg rada na provedbi ovoga Zakona.

- 3. Dovesti će se u pitanje učinkovitost rada Uprave za zatočene i nestale u sklopu Ministarstva.*

- Ministarstvo branitelja, konkretno Uprava za zatočene i nestale već, prema postojećem Zakonu iz 2011. godine, za potrebe Ured obavlja poslove terenskih istraživanja, ekshumacije, obrade i prijevoza posmrtnih ostataka.

Osim toga, člankom 41. Konačnog prijedloga Zakona predviđeno je preuzimanje ravnatelja i djelatnika Ureda (pripajanje), čime će se ojačati ljudski resursi u Upravi za zatočene i nestale.

- 4. Propisivanjem nadležnosti trajnog održavanja grobišta, okoline grobišta te pristupnih putova do grobišta na jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb dodatno se opterećuju proračuni istih koji su i do sada skromni i u većini jedinica nedostatni.*

Troškove ekshumacije i prijenosa posmrtnih ostataka, propisane člankom 14. stavkom 3. Prijedloga zakona ne bi trebao snositi podnositelj već Državni proračun.

- Veliki broj jedinica lokalne samouprave i Grad Zagreb već duže vremensko razdoblje snose troškove održavanja groblja iz djelokruga ovoga Zakona. Troškovi održavanja groblja bit će propisani na način koji će iziskivati minimalna sredstava za održavanje. Troškovi iz članka 14. stavak 3. ovoga Zakona treba snositi podnositelj zahtjeva jer se radi o posebnom zahtjevu koji je izvan redovnog postupka iz članka 10. ovoga Zakona.

5. *Zakon o pronalaženju, održavanju i obilježavanju grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugog svjetskog rata iz 2011. godine donesen je ogromnom većinom glasova te je isti trebalo samo dopuniti propisivanjem načina postupanja sa novootkrivenim grobovima znajući da su žrtve Drugog. svjetskog rata već zaštićene, a velika većina grobova žrtava Drugog. svjetskog rata je obilježena.*

- Činjenica jest da je Zakon iz 2011. godine donesen političkim konsenzusom s ciljem pronalaženja, obilježavanja i održavanja grobova žrtava komunističkih zločina. Vlada RH ničim nije odstupila niti odstupa od ijedne obveze utvrđene Zakonom iz 2011. godine - u Zakonu potpuno je sačuvan djelokrug rada koji se odnosi na pronalaženje, obilježavanje i održavanje grobova žrtava poslijeratnog razdoblja. (Ured osnovan Zakonom iz 2011. godine je mehanizam za rješavanje pitanja - ne cilj.)

Razlog za donošenje novog Zakona je pravna praznina u područjima: postupanje s novootkrivenim vojnim grobljima i grobljima civilnih žrtava Drugog svjetskog rata, trajno održavanje vojnih groblja na području Republike Hrvatske, te zaštita vojnih groblja osoba s područja Republike Hrvatske u inozemstvu, kao i nekonzistentna nadležnost za provedbu međudržavnih ugovora.

Zbog obima potrebnih izmjena i dopuna, važeći Zakon iz 2011. godine nije bilo moguće samo dopuniti nego je bilo potrebno predložiti novi Zakon.

6. *Prijedlogom Zakona se derogira Deklaracija o osudi komunističkih zločina počinjenih tijekom totalitarnog komunističkog poretka u Hrvatskoj 1945. – 1990. koju je donio Hrvatski sabor te Rezolucija o osudi komunizma i komunističkih zločina koju je donijelo Vijeće Europe. Izražava se bojazan da se radi o ponovnom i tihom načinu odgode nastavka istraživanja žrtava komunističkih zločina.*

- Već u 1. članku Zakona, kao pravni temelj za njegovo donošenje navodi se Rezolucija Vijeća Europe o osudi zločina totalitarnih komunističkih poredaka. (U usporedbi sa Zakonom iz 2011. godine, pravni temelj je nadopunjen: Ženevskim konvencijama za zaštitu žrtava rata i Dopunskim protokolima te Rezolucijom Europskog parlamenta o europskoj savjesti i totalitarizmu.)

Zakon ne derogira navedenu Rezolucija kao ni Deklaraciju o osudi komunističkih zločina počinjenih tijekom totalitarnog komunističkog poretka u Hrvatskoj 1945. – 1990. koju je donio Hrvatski sabor. Navedena Deklaracija nije uvrštena kao temeljni akt u Zakonu iz 2011. godine.

7. *Izražena je sumnja u dostatnost financijskih sredstava predviđenih za učinkovitu i kvalitetnu provedbu ovog Zakona.*

- Financijska sredstva planirana za 2013. godinu za provedbu Zakona iznose 2.397.200,00 KN. U odnosu na 2011. godinu (kada je za šestomjesečno razdoblje osigurano 1.000.000,00 KN), sredstva nisu umanjena. K tome, racionalizacijom ustroja, smanjenjem tehničkih troškova, ukidanjem naknada članovima Upravnog vijeća i dr., osloboditi će se još dio financijskih sredstava koji će se usmjeriti na ciljane programe sukladno Zakonu.

B) Odbor za lokalnu i područnu(regionalnu) samoupravu

1. *Prijedlogom Zakona povećavaju se financijske obveze jedinica lokalne samouprave koje se prije svega odnose na trajno održavanje vojnih groblja i groblja civilnih žrtava i poslijeratnog razdoblja.*

- Za jedan broj jedinica lokalne samouprave povećati će se troškovi održavanja groblja iz djelokruga ovoga Zakona, ali će se provedbenim propisom utjecati da ovi troškovi budu što niži, a da održavanje groblja i u takvim okolnostima bude odgovarajuće.

2. *Istaknuta je potreba propisivanja zakonom obveze financiranja iz Državnog proračuna svih postupaka očuvanja spomena na sve stradale pa tako i održavanje njihovih groblja.*

- Financiranje komunalnih djelatnosti je u nadležnosti jedinica lokalne samouprave, te nije moguće zakonom preuzeti financiranje ovih obveza iz sredstava Državnog proračuna.

C) Klub zastupnika HDZ-a

1. *HDZ neće podržati Prijedlog Zakona o istraživanju, uređenju i održavanju vojnih groblja, groblja žrtava II. svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja. Činjenica je da postoji dobra zakonska regulativa, te da je važeći zakon donesen na temelju dva dokumenta: Rezoluciji Vijeća Europe te na Deklaraciji Hrvatskog sabora. Skupština Vijeća Europe donijela je Rezoluciju 1841. godine a 2006. godine Hrvatski je sabor na temelju te rezolucije donio Deklaraciju o osudi zločina počinjenih tijekom totalitarnog komunističkog poretka u Hrvatskoj od 45. do 90. godine.*

- U važećem zakonu postoji pravna praznina i nekonzistentna nadležnost u provedbi međudržavnih ugovora što je pojašnjeno u ne-normativnom dijelu ovoga teksta.

2. *Postojeći Zakon ne odnosi se na razdoblje Drugog svjetskog rata zato jer su grobovi vojnika antifašističke koalicije kao i civilnih žrtava rata regulirani i jamči im se dignitet Zakonom o zaštiti boraca NOR-a i Zakonom o zaštiti žrtava fašističkog terora i građanskih žrtava iz 1990. godine.*

- Svjedoci smo da se prilikom infrastrukturnih, urbanističkih i drugih zemljanih radova često pronalaze posmrtni ostaci osoba stradalih u Drugom svjetskom ratu, a da u ovom trenutku nema niti jednog pravnog propisa kojim je regulirano postupanje u navedenim slučajevima. Posljedice takvog stanja su nedostojno postupanje s posmrtnim ostacima - uništavanje i nedostojna pohrana.

Također, ni jednim zakonom odnosno drugim propisom, nije uređeno trajno održavanje vojnih groblja na području Republike Hrvatske te zaštita vojnih groblja osoba s područja Republike

Hrvatske u inozemstvu. I konačno, nekonzistentno je određena nadležnost za provedbu međudržavnih ugovora, što u bitnome otežava, čak onemogućuje njihovu provedbu.

3. *Postojeći Zakon dobro regulira problematiku žrtava nakon završetka Drugog. svjetskog rata, točnije nakon 9. svibnja 1945. godine bez bespotrebne politizacije i dolijevanja ulja na vatru, bez potrebe za daljnjim ideološkim i svakim drugim podjelama u hrvatskom društvu. I zaista nema nikakve potrebe za novim zakonom koji će postojeći Zakon staviti izvan snage.*

- Obrazloženje kao pod točkom A1.

4. *Apsolutno je neprihvatljivo što se Prijedlogom novog Zakona ukida rad Ureda za pronalaženje i obilježavanje grobova žrtava komunističkih režima kao samostalna prava osoba nad kojom Vlada i Sabor imaju nadzor jer imaju novo upravno vijeće. I na sjednici Odbora kad smo raspravljali o ovom prijedlogu Zakona vaša zamjenica, gospodine ministre, iznijela je čitav niz pohvala na rad Ureda i ne vidimo zaista potrebu i koji je to razlog zašto se želi učiniti da Ureda više nema.*

- Obrazloženje kao pod točkom A1.

5. *Ovakav Prijedlog protivan je stavu EU parlamenta koji smatra da tijelo koje istražuje komunističke zločine na smije biti sastavni dio političkih institucija. O tome je stav otvorenim pismom dao i predsjednik većinske stranačke skupine u EU parlamentu, gospodin Daul.*

- Nejasno o kojem stavu EU parlamenta je riječ jer taj stav nije službeno izražen od strane EU parlamenta.

6. *Umjesto neovisnog tijela koje se ukida, poslove guramo pod politički patronat ministra hrvatskih branitelja i Vlade RH.*

- Obrazloženje kao pod točkom A1. i A2.

7. *Postavlja se opravdano pitanje, hoće li ukidanjem Ureda biti zaustavljen i posao na pronalaženju, istraživanju i obilježavanju grobova žrtava komunističkih zločina kao što je zaustavljen i 2002. godine kada je Račanova Vlada ukinula Komisiju za ratne i poratne žrtve i posao prebacila u Ministarstvo nadležno za znanost?. Ili je to upravo pravi i jedini cilj ovog Zakona, zaustaviti daljnja pronalaženja i istraživanja i obilježavanja grobova žrtava komunističkog režima.*

- Obrazloženje cilja Zakona je pojašnjeno u ne-normativnom dijelu ovoga teksta.

Budući Vlada RH ničim nije odstupila niti odstupa od ijedne obveze utvrđene Zakonom iz 2011. godine - u Zakonu je potpuno sačuvan djelokrug rada koji se odnosi na pronalaženje, obilježavanje i održavanje grobova žrtava poslijeratnog razdoblja, nema niti jednog argumenta za bojazan kako će preustrojem biti zaustavljene aktivnosti na pronalaženju, istraživanju i obilježavanju grobova žrtava poslijeratnog razdoblja.

Što se pak tiče usporedbe aktualne situacije sa situacijom iz 2002. godine kada je ukinuta Komisija za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava, potrebno je naglasiti sljedeće: Sama činjenica

da predložimo Zakon kojim se na sustavan način uređuje postupanje sa svim posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja govori kako neće biti zaustavljen posao na pronalaženju, istraživanju i obilježavanju grobova žrtava stradalih nakon 9. svibnja 1945. godine.

8. *Apsolutno je neodrživo prebacivanje poslova ovog Ureda u Ministarstvo branitelja. Što Ministarstvo branitelja ima sa žrtvama poslije Drugog. svjetskog rata? Ministarstvo branitelja ima jasnu svoju zadaću i ulogu, a to je Domovinski rat i žrtve Domovinskog rata.*

- Razlozi zbog kojih se ovaj djelokrug poslova povjerava Ministarstvu branitelja su:

- ▶ višegodišnje iskustvo, razvijena metodologija i raspoloživi resursi za provođenje ekshumacija, identifikacija i sahrana posmrtnih ostataka, stečeno ekshumacijom preko 4.500 žrtava iz Domovinskog rata te identifikacijom i dostojnom sahranom preko 82 % ekshumiranih žrtava
- ▶ iskustvo u obilježavanju mjesta stradanja – Ministarstvo branitelja je do sada obilježilo preko 100 mjesta masovnih grobnica žrtava agresije na Republiku Hrvatsku

Osim toga, Ministarstvo branitelja, nakon preustroja državne uprave, nadležno je za zaštitu žrtava i sudionika Drugog svjetskog rata.

9. *Točno je da u Ministarstvu branitelja postoji Uprava za zatočene i nestale koja vrši posao pronalaženja masovnih grobnica, identifikacije žrtava, obilježavanje tih mjesta. Ali treba reći i to da u Hrvatskoj još uvijek tragamo za gotovo tisuću žrtava iz Domovinskog rata. Neće li to prebacivanje ovih poslova Ministarstvu branitelja usporiti taj proces? I zašto da Uprava za zatočene i nestale radi ono što ne bi trebalo i nije u opisu i popisu njenih zaduženja?*

- Ministarstvo branitelja, konkretno Uprava za zatočene i nestale već, prema postojećem Zakonu iz 2011. godine, za potrebe Ureda obavlja poslove: terenskih istraživanja, ekshumacije, obrade i prijevoza posmrtnih ostataka. K tome, člankom 41. Prijedloga Zakona predviđeno je preuzimanje ravnatelja i djelatnika Ureda (pripajanje), čime će se ojačati ljudski resursi u Upravi za zatočene i nestale.

Potrebno je, također podsjetiti kako je u nedostatku nadležnog tijela u Republici Hrvatskoj, temeljem posebnih odluka i zaključaka Vlade RH, Uprava za zatočene i nestale obavila niz ekshumacija, identifikacija i zbrinjavanja posmrtnih ostataka iz Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja:

- ▶ zbrinjavanje posmrtnih ostataka žrtava Drugog svjetskog rata u Macelju i Bjelovaru (2005) ekshumacija na mjestu gradnje Crkve hrvatskih mučenika u Udbini (2005)
- ▶ preuzimanje 16 posmrtnih ostataka s groblja „Verano“ u Rimu (2007)
- ▶ zbrinjavanje posmrtnih ostataka žrtava II. svjetskog rata u šumi „Župetnica“ kod Križevaca (2007)
- ▶ preuzimanje, obrada i trajno zbrinjavanje posmrtnih ostataka ekshumiranih iz jame „Kantunarov vrh“ (2008)
- ▶ Vidanka Curak - šuma Kozjača (2011)
- ▶ Kistanje – jama „Golubnjača“ (2012.)

10. *Neprihvatljiva je praksa ove Vlade da sve zakonske propise iz kojih proizlaze nekakvi troškovi prebacuje na nekog drugog, u ovom slučaju na jedinice područne samouprave. Nema logike da jedinice lokalne samouprave preuzmu troškove obilježavanja i održavanja mjesta masovnih grobnica, pogotovo jer su se ovakvi zločini događali na teško pristupačnim mjestima i to će bez sumnje pasti na jedinicu koja za to neće imati ni mogućnost ni materijalne niti financijske ni svake druge.*

- Prijedlogom Zakona nije predviđeno da jedinice lokalne samouprave snose troškove obilježavanja. Naime, u članku 11. i 12. Zakona stoji:

„ Pri uređenju groblja žrtava poslijeratnog razdoblja i prilaznih putova, Ministarstvo surađuje s jedinicama lokalne samouprave i Gradom Zagrebom i usklađuje rješenja s važećim propisima.“

„ Nakon uređenja groblja žrtava poslijeratnog razdoblja, Ministarstvo postavlja jedinstveni natpis na uređena groblja“.

U nadležnosti jedinica lokalne samouprave je samo održavanje groblja.

D) Klub zastupnika HDSSB-a

1. *Zašto se ukida Ured za pronalaženje, obilježavanje i održavanje grobova žrtava komunističkih zločina nakon II. svjetskog rata? Zašto se ukida i ne da se ukida nego se u cijelosti rastače? Kao u talionici. On ima neki svoj oblik, neku svoju formu i neki svoj sadržaj. Njega se u cijelosti rastače i kao ono lijevano željezo prelijeva u jedan drugi kalup. Od njega ne ostaje ništa.*

- Obrazloženje kao pod točkom A1.

2. *Zašto se pripaja Ministarstvu branitelja?*

- Obrazloženje kao pod točkom A1. i C9.

3. *Ako se Ured pripaja Ministarstvu branitelja, (iako ne zna zašto uopće Ministarstvo branitelja), zašto se nije našao način da se taj Ured sa svojom djelatnošću, djelatnicima, arhivom i osobljem ne ustroji unutar Ministarstva kao jedan, primjerice, zasebni odjel? Eto, neće više biti nekakav nezavisni Ured, ali će ipak ostati na okupu i ti ljudi i ta arhiva i ono što su radili, unutar Ministarstva branitelja.*

- Stavkom 2. članka 41. Zakona predviđeno je da ravnatelj i djelatnike Ureda, arhivu Ureda, osnovna sredstva i inventar, te prava i obveze Ureda, preuzme Ministarstvo branitelja - riječ je dakle o pripajanju Ministarstvu sa svom djelatnošću, zaposlenima i arhivom.

4. *Zašto sve zajedno u dobroj mjeri pada na teret jedinica lokalne samouprave?*

- Obrazloženje kao pod točkom B1.

5. *Zastupnik HDZ-a koji je govorio u ime kluba dosta je dobro opisao jedan cjelokupni taj vanjsko – politički aspekt ove situacije oko ovog Zakona. Manje-više stečevine današnje moderne Europe, jedna od stečevina je i osuda totalitarizma i komunizma i fašizma. Prihvatili smo sve. Prihvaćamo sve stečevine i gospodarske i društvene i financijske i sociološke. No, neki vrlo teško prihvaćaju ovu stečevinu osude*

totalitarizma i komunizma i fašizma. Mislim da se među njima krije i dio onih koji su zapravo kreirali jednu ovakvu vrstu zakona.

- Pravni temelj je dopunjen u odnosu na Zakon iz 2011. godine i ovim Zakonom prihvaćene su sve stečevine osuda totalitarizama i komunizma.

6. *Koji je onda cilj jednog ovako složenog Zakona? Prema mom mišljenju na neki način se u ovom Zakonu zapravo ide za ne činjenjem, kao temeljna intencija je nečinjenje a ne činjenje.*

- Temeljni cilj Zakona je jasno naznačen u ovom materijalu, te nema govora o nečinjenju u smislu ostvarenja postavljenog temeljenog cilja.

7. *Kada je riječ o koraku naprijed i stavljanju u okvir djelatnosti Ministarstva istraživanje zločina, odnosno žrtava ajde i grobišta i grobnica žrtava 2. svjetskog rata neovisno o strani kojoj su pripadale, s jedne i druge strane žrtava komunističkog režima, sve će to zajedno istraživati Ministarstvo Vlade u kojoj većinu čini jedna stranka (partija) koja jest izravna slijednica one stranke koja je bila nositelj tih zločina - to na neki način umanjuje vjerodostojnost namjere da se ti, govorim u prvom redu o komunističkim zločinima, da se ti zločini zaista istražuju. Ne vidim u čemu se ovdje postiže korak naprijed u rasvjetljavanju komunističkih zločina.*

- Što se tiče istraživanja komunističkih zločina, naglašavamo:

U Zakonu nije izostavljen niti jedan članak koji se odnosi na istraživanje groblja i grobova žrtava poslijeratnog razdoblja u odnosu na Zakon iz 2011. g., štoviše unaprijeđene su provedbene mogućnosti

Međutim, istraživanje zločina ni prema važećem Zakonu iz 2011. god., nije bilo u djelokrugu Ureda - istraživanjem zločina bave se neovisna pravosudna tijela (a ne samostalne pravne osobe), temeljem postojećeg Kaznenog zakona i Zakona o kaznenom postupku.

Nužno je dakle razlikovati:

- ▶ istraživanje groblja (kojim se bavi Zakon iz 2011. kao i ovaj Zakon)
- ▶ istraživanja zločina koje je u isključivoj nadležnosti pravosudnih tijela i odvija se temeljem sasvim drugih zakona (KZ, ZKP)

Konačno i u Deklaraciji koju je donio Hrvatski sabor stoji:“.....da se sustavnim istraživanjem povijesti zločina trebaju baviti znanstvene i pravosudne institucije“

8. *Kad je riječ o ekshumaciji, identifikaciji ili prijenosu posmrtnih ostataka tu je sasvim druga stvar, ovaj zakon ide da se to ne čini. Sasvim su druga stvar grobišta nastala tijekom II. svjetskog rata gdje su masovno pohranjivani vojnici bilo koje vojske, neovisno koje vojske, a radi se o velikim grobištima sa stotinu žrtava u odnosu na razne jame u koje je baca 1, 2, 3, 4 ili 5 ljudi iz nekog sela iza II. svjetskog rata. Ovaj zakon predviđa da troškove nastale ekshumacijama, identifikacijama, prijenosom posmrtnih ostataka snosi podnositelj a ne država, ne RH, ne Ministarstvo. Ukoliko se neko grobište identificira, tu neće biti ni ekshumacije, ni identifikacije- čak ukoliko se radi o 2 ljudi za koje se ne zna da su primjerice iz susjednog sela likvidirani 47.,- već ukoliko nekoga to zanima taj će to izvoliti platiti. Tko to treba platiti? Jer to proizlazi*

iz ovih članaka zakona koji zapravo ne predviđaju da se postupci identifikacije, ekshumacije i prijenosa posmrtnih ostataka uopće provode, odnosno da se provode samo ili u iznimnim slučajevima, odnosno da njihove troškove snosi podnositelj zahtjeva. Kad se radi o pojedinačnim žrtvama poslijeratnih komunističkih zločina i likvidacija zakon ne predviđa njihovu identifikaciju.

- Po predviđenoj metodologiji istraživanja i postupanja s posmrtnim ostacima ovaj Zakon se ne razlikuje od Zakona iz 2011. godine.

Razlika je isključivo u tome što je predviđeno da troškove premještaja posmrtnih ostataka, pod točno utvrđenim uvjetima, snosi podnositelj zahtjeva.

Potrebno je napomenuti kako je na istovjetan način premještaj posmrtnih ostataka reguliran i u nama susjednim zemljama, članicama EU: Republici Sloveniji, Talijanskoj Republici.

Zastupnik u Hrvatskom saboru Zoran Vinković

9. U ime kluba HDSSB-a ističemo da će upravo ukidanjem Ureda doći do zastoja u istraživanju komunističkih zločina.

- Neće doći do zastoja u istraživanju grobova žrtava poslijeratnog razdoblja - obrazloženje kao pod točkom A1.

Istraživanje komunističkih zločina – obrazloženje kao pod točkom D7.

10. Jedinice lokalne i područne samouprave nemaju mogućnosti i fiskalni kapacitet kojim bi mogli iz svojih proračuna dodatno održavati takva groblja. Zakoni koje ovaj Hrvatski sabor donosi ne mogu u smislu decentralizacije nametati nove obveze jedinicama lokalne samouprave, a da to istovremeno ne prati i sama fiskalna decentralizacija koja će omogućiti jedinicama da imaju veće prihode. Kao zastupnik i kao gradonačelnik ne mogu prihvatiti da cjelokupna obveza i praktično uređenje i održavanje pada na teret jedinica lokalne samouprave.

- Obrazloženje kao pod točkom B1. i C11.

9. Izražava bojazan da će ukidanjem Ureda dobar dio rada Ureda jednostavno prestati.

- Budući Vlada RH ničim nije odstupila niti odstupa od ijedne obveze utvrđene Zakonom iz 2011. godine - u Zakonu potpuno je sačuvan djelokrug rada koji se odnosi na pronalaženje, obilježavanje i održavanje grobova žrtava poslijeratnog razdoblja, nema niti jednog argumenta za bojazan kako će preustrojem biti zaustavljene aktivnosti na pronalaženju, istraživanju i obilježavanju grobova žrtava poslijeratnog razdoblja.

POJEDINAČNA RASPRAVA

E) zastupnik akademik Željko Reiner

1. Povijest se ponavlja- kao što se to događalo za Račanove Vlade, tako se sada događa. Kada se rad komisije prebacio pod ingerenciju Ministarstva znanosti niti jedna lopata nije zabodena u zemlju.

- Usporedba s 2002. godinom i ukidanjem Komisije za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava - obrazloženje kao pod točkom C8.

2. *Za očekivati je da će se isto dogoditi i sada pogotovo kada je riječ o financiranju. Kada se bude radio državni proračun i raspodijelio novac po ministarstvima, novac će se uvijek raspodijeliti za žive branitelje i obitelji poginulih i naravno da će novac za ekshumacije pasti u drugi plan i još će se to potpuno zacementirati kad se to potpuno prebaci na jedinice lokalne samouprave koje su siromašne.*

- Obrazloženje kao pod točkom B1.

3. *Ured neće moći funkcionirati unutar Ministarstva i to je suprotno odluci Europskog parlamenta koji je tražio da to ne radi Vladino tijelo. I nigdje u Europi to ne radi Vladino tijelo jer je samo po sebi to kad radi Vladino tijelo politizacija.*

- Odluka EU parlamenta – obrazloženje kao pod točkom C6.

Što se pak tiče iskustva drugih država, potrebno je istaknuti sljedeće: u zemljama s kojima Republika Hrvatska ima zaključene ugovore ili/i susjednim zemljama, slična tijela djeluju u sastavu izvršne vlasti. Konkretno:

- ▶ Republika Slovenija:
 - ▶ Komisija Vlade Republike Slovenije za rješavanje pitanja skrivenih grobnica
 - ▶ Ministarstvo rada, obitelji i socijalnih pitanja (provedba Zakona o vojnim grobljima)
- ▶ Talijanska Republika:
 - ▶ Ministarstvo obrane, Komesarijat za odavanje počasti palim u ratu
- ▶ Republika Srbija:
 - ▶ Komisija Vlade Republike Srbije za pronalaženje i obilježavanje tajnih grobnica, oslonjena na Ministarstvo pravde Republike Srbije

4. *Imamo Zakon iz 2011. godine za koji nitko nije imao primjedba i što se dramatično dogodilo u ovih godinu dana da sada taj zakon nije dobar.*

- Temeljni problemi koji proizlaze iz sadašnjeg stanja i koji su bili poticaj/razlog za izradu Zakona su:

- ▶ nejednak odnos prema žrtvama
- ▶ nedostatak sustavnog pristupa
- ▶ nezadovoljavajuća razina očuvanja spomena na žrtve.

F) Zastupnik Josip Borić

1. *Protiv je ovoga Prijedloga zakona zato što suprotan sadašnjem, a o tome govori i sam naziv zakona koji se mijenja.*

- Obrazloženje kao pod točkom C8.

2. *Ukidanje Ureda suprotno stavovima Europskog parlamenta*

- Obrazloženje kao pod točkom C6.

3. *Mogući svjedoci ne žele javno svoja saznanja dijeliti s političkim tijelima, sastavnicama Vlade jer su slična, često politički zloupotrijebljena ili se po takvim iskazima ne događa ništa.*

- Naprotiv, dosadašnje iskustvo Ministarstva branitelja s osobama koja imaju saznanja o nestalim tijekom Domovinskog rata, ukazuju na suprotan zaključak.

4. *Druge zemlje Europe nemaju slične institucije u sklopu Vlade i sigurno neće dijeliti informacije i kontakte s ovakvim politiziranim tijelom.*

- Obrazloženje kao pod točkom E3.

G) zastupnik Zvonko Milas

1. *Nije jasno zašto mijenjamo zakon za koji smo prije godinu dana svi glasovali?*

- Obrazloženje kao pod točkom A1 i E4.

2. *Misli da će ovaj prijedlog Zakona izazvati opet neke podjele među hrvatskim građanima.*

- Temeljno načelo na kojem počiva prijedlog Zakona jest: Sve smrtno stradale osobe u Drugom svjetskom ratu i poslijeratnom razdoblju imaju pravo na dostojno vječno počivalište; Mišljenja smo kako je ovo načelo i ovaj stav civilizacijsko dostignuće o kojem se svi trebamo usuglasiti i ujediniti a ne kako se navodi – izazvati podjele među hrvatskim građanima.

3. *Je li Ministarstvo branitelja najbolja adresa da se ova pitanja tamo rješavaju? Neće li to ionako osjetljivu populacije (branitelje) dovesti u osjetljivije područje u kojem će se opet raspravljati što je bilo i kako je bilo i trebamo li uopće o tome raspravljati?*

- Obrazloženje kao pod točkom C9.

4. *Lokalne zajednice još će više biti opterećene u financijskom smislu*

- Obrazloženje kao pod točkom B1.

5. *Ovom pričom smo stavili dvojbe, zašto ne pustimo da i dalje taj posao radi tijelo, kako je to određeno u cijeloj civiliziranoj Europi?*

- Obrazloženje kao pod točkom E3.

H) zastupnik Miroslav Tuđman

1. *Ima načelnu primjedbu koja se odnosi ne samo na ovaj Zakon nego općenito*

na praksu donošenja i izglasavanja zakona, a to je:

- da u pravilu ne postoji analiza postojećeg stanja i razloga obrazloženja zbog čega i zašto se zakoni donose
- tko je taj zakon u prethodnoj raspravi prihvatio, s kakvim primjedbama, koje su usvojene, koje nisu...i
- koja su očekivanja i zašto se taj zakon donosi, što će se pojedinim zakonima promijeniti.

- Zakon predlažemo zbog :

- ▶ Postizanja općeg cilja Zakona: očuvanje spomena na sve stradale u Drugom svjetskom ratu i poslijeratnom razdoblju
- ▶ Postizanje cilja – uspostavom sustava koji će doprinijeti:
 - utvrđivanju i obilježavanju mjesta stradanja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja
 - dostojnom zbrinjavanju pronađenih posmrtnih ostataka
 - skrbi o održavanju groblja

Zakonom je:

- ▶ Potpuno zadržano i dodatno unaprijeđeno istraživanje, uređenje i održavanje groblja i grobova žrtava poslijeratnog razdoblja (obuhvaćeno Zakonom iz 2011.)
- ▶ Predviđeno dostojno postupanje s novo-pronađenim posmrtnim ostacima i grobljima žrtava Drugog svjetskog rata (koje nije bilo regulirano niti jednim propisom)
- ▶ Uređeno trajno održavanje vojnih groblja i groblja civilnih žrtava Drugog svjetskog rata (koje je tek parcijalno bilo obuhvaćeno Zakonom iz 1992. – pripadnici stranih sila)

2. *Problem je u ovome Zakonu kao što rezolucija o europskoj savjesti i totalitarizmu kaže, a to je da pomirbe nema bez istine i sjećanja. Problem je o istini. Gdje ćemo mi tu istinu naći, kako ćemo do nje doći? Ovim zakonom će se izbjeći istina (kao što je sa Zidom boli na Mirogoju na kojem je ispisano 14 000 imena a ne zna se ni tko, ni što , ni kada ni zašto....)*

- Budući Vlada RH ničim nije odstupila niti odstupa od ijedne obveze utvrđene Zakonom iz 2011. godine - u Zakonu je potpuno sačuvan djelokrug rada koji se odnosi na pronalaženje, obilježavanje i održavanje grobova žrtava poslijeratnog razdoblja, nema niti jednog argumenta za bojazan kako će preustrojem biti zaustavljene aktivnosti na pronalaženju, istraživanju i obilježavanju grobova žrtava poslijeratnog razdoblja.

3. *Ako se Ured izuzme kao samostalna institucija i stavi u Ministarstvo, to je čista politizacija. Bilo bi svrsishodnije, racionalnije, pametnije da se taj Ured, da bude samostalan.*

- Obrazloženje kao pod točkom A1 te A2.

4. *Jedinice lokalne samouprave nemaju snage za financijski teret pa ako je već sada upozoreno na to, a ostane se pri tome, onda možemo zaključiti da se namjerno želi da se stvari ne maknu s mrtve točke.*

- Jedinice lokalne samouprave imaju obvezu da osiguraju sredstva za održavanje groblja, te nema razloga da se ne makne s mrtve točke radi postizanja ciljeva ovoga Zakona. Bez obzira na razinu raspoloživih sredstva u jedinicama lokalne samouprave Ministarstvo branitelja će ispunjavati obveze iz ovoga Zakona.